

родинних історій, улюблених занять, мрій, фантазій. Саме такий зміст активізує емоційну пам'ять і потребу висловитися.

Принцип варіативності й вибору реалізується через можливість школярів обирати тему, жанр, обсяг, форму письмового висловлювання. Це сприяє розвитку навчальної самостійності, відповідальності за власне висловлювання, формуванню авторської позиції. Учитель у цьому процесі виступає фасилітатором – тим, хто підтримує, надихає, допомагає структурувати думку.

Принцип рефлексійності передбачає включення в навчальний процес етапів осмислення написаного: обговорення, редагування, самооцінювання. Це формує в учнів здатність аналізувати власне письмо, бачити його сильні й слабкі сторони, прагнути до вдосконалення.

Принцип педагогічної підтримки й довіри є основою емоційно безпечного середовища, у якому діти не бояться помилятися, експериментувати, висловлювати власні думки. Визнання зусиль, доброзичливий зворотний зв'язок, створення ситуацій успіху сприяють позитивному ставленню до письма.

Зазначені принципи формують методичну основу організації навчання писемного мовлення в початковій школі. Їх реалізація забезпечує змістову послідовність, процесуальну логіку та педагогічну доцільність організації письмової діяльності, орієнтованої на розвиток мовленнєвої компетентності учнів.

Методика роботи з цифровими текстами на уроках літературного читання (3–4 класи)

І. Л. Ліпчевська,

доктор філософії в галузі знань «Освіта / Педагогіка»,

старший науковий співробітник

відділу початкової освіти імені О. Я. Савченко

Інституту педагогіки НАПН України

Оновлення Державного стандарту початкової освіти (проект 2025р.) актуалізує необхідність наукового обґрунтування й упровадження методики формування в учнів 3–4 класів умінь свідомого опрацювання цифрових текстів на уроках літературного читання. У контексті розвитку читацької й інформаційно-комунікаційної компетентностей і з огляду на зростання ролі мультимодальних освітніх ресурсів цифрове читання розглядається як складник сучасної мовно-літературної освіти, орієнтованої на смислове опрацювання інформації, критичність і усвідомлене застосування цифрових інструментів учнями.

Методика роботи з цифровими текстами на уроках літературного читання в 3–4 класах ґрунтується на положеннях компетентнісного, діяльнісного, особистісно зорієнтованого та когнітивно-розвивального підходів і розглядає роботу з цифровими текстами як цілісну систему, що охоплює визначення цілей навчання, формування змістових і когнітивних орієнтирів, добір стратегій і засобів цифрового читання, педагогічне фасилітування та рефлексивну підтримку учнів. Концептуально-діяльнісну основу становлять стратегії свідомого читання CORI, SQ3R, Reciprocal Teaching та QQC, адаптовані до роботи з е-контентом. Їх застосування

спрямоване на поступове формування умінь орієнтування в цифровому середовищі, виокремлення релевантної інформації, інтеграції мультимодальних елементів змісту, формулювання запитань до прочитаного, побудови висновків і здійснення елементарної перевірки надійності джерел. Важливу роль відіграє врахування когнітивного навантаження в умовах нелінійного характеру цифрового читання, що передбачає цілеспрямовану організацію поступового ускладнення дидактичних завдань, підтримку уваги та розвиток метакогнітивних навичок учнів.

Системне і педагогічно кероване впровадження зазначених стратегій підвищує рівень осмислення цифрових текстів молодшими школярами, сприяє формуванню їхніх навичок усвідомленого читання, посиленню здатності здійснювати вибір інформаційних ресурсів, аргументувати власні судження та застосовувати елементи критичного оцінювання е-контенту.

На основі одержаних результатів підготовлено розділ методичних рекомендацій «Управління навчально-пізнавальною діяльністю молодших школярів у навчанні української мови і читання» щодо організації навчально-пізнавальної діяльності учнів 3–4 класів у цифровому середовищі на уроках літературного читання.

Формування екологічної компетентності молодших школярів на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ»: результати експериментального дослідження

Т. С. Павлова,
науковий співробітник
відділу початкової освіти ім. О. Я. Савченко
Інституту педагогіки НАПН України

Актуальність проблеми формування екологічної компетентності молодших школярів зумовлена посиленням глобальних екологічних викликів та потребою виховання особистості, здатної до відповідальної взаємодії з довкіллям. Особливої значущості цей процес набуває у початковій школі, де закладаються основи екологічної свідомості, ціннісних орієнтацій і моделей природоохоронної поведінки. Інтегрований курс «Я досліджую світ» виступає ефективним освітнім середовищем для системного формування екологічної компетентності через поєднання пізнавальної, емоційно-ціннісної, діяльнісної та рефлексійної складових.

Нами було проведено експериментальне дослідження, спрямоване на виявлення рівнів сформованості екологічної компетентності учнів 1–4 класів та перевірку ефективності розроблених дидактичних умов її формування. Діагностування здійснювалася за емоційно-ціннісним, когнітивним, діяльнісно-практичним і особистісно-рефлексійним компонентами. Результати констатувального етапу експерименту засвідчили переважання середнього та низького рівнів сформованості за всіма компонентами.

З метою підвищення ефективності формування екологічної компетентності в освітній процес експериментальних груп інтегровано комплекс педагогічних засобів, спрямованих на розвиток екологічних знань, цінностей і досвіду поведінки: